

УДК 769.333

**ПОКАЗНИКИ КОМПОНЕНТІВ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КВАЛІФІКОВАНИХ ГРАВЦІВ У РЕГБІ-7****Олег КВАСНИЦЯ***Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна, e-mail: oleg.kvasnitsa@yandex.ua*

Анотація. Проаналізовано показники змагальної діяльності кваліфікованих гравців команд суперліги чемпіонату України у регбі-7. Виявлено взаємозв'язки між показниками змагальної діяльності та різниця у рівні підготовки між командами чемпіонату. Установлено, що більшість кількісно-якісних показників обумовлені рівнем техніко-тактичної підготовки гравців та команди в цілому. Результати аналізу підтверджують загальну тенденцію до інтенсифікації змагальної діяльності у регбі.

Ключові слова: змагальна діяльність, компоненти змагальної діяльності, кваліфіковані гравці у регбі-7.

Постанова проблеми. Розвиток сучасного спорту, зокрема спортивних ігор, характеризується провідними позиціями в системі олімпійського і професійного спорту [4, 6, 7, 8]. На сьогоднішні спостерігається підвищення рівня конкуренції клубних команд з різних видів спортивних ігор на національному та міжнародному рівнях, підвищується активність глядацької аудиторії, дедалі частіше відбувається висвітлення змагань з ігрових видів спорту в засобах масової інформації та Інтернет-ресурсах [1].

Оптимізація системи управління техніко-тактичною діяльністю в командних спортивних іграх є передумовою формування теоретичних знань, упровадження яких у практику змагальної діяльності та підготовки кваліфікованих спортсменів дасть змогу створити підґрунтя для поліпшення спортивного результату [3, 5, 7, 8].

В умовах сьогодення регбі-7 набуває щораз більшої популярності в усьому світі, особливо після введення їх до програми Олімпійських ігор у Лондоні [3].

Специфіка змагальної діяльності у сучасному регбі-7 вимагає від гравців високого рівня оволодіння великим арсеналом техніко-тактичних прийомів, синтезованих з різних видів спорту. Ефективність і результативність у регбі-7 визначається насамперед проявом високих швидкісних, швидкісно-силових якостей, зміною атаквальних і захисних дій, тактичною боротьбою та емоційним напруженням [3, 5].

На сьогоднішні, у зв'язку із вирішенням завдань щодо підвищення видовищності регбі-7 та скорочення часу на невиправдані зупинки під час гри, постійно вдосконалюються її правила. Так, від 2012 року були внесені деякі зміни – після сутичок гравці команди, що захищається, повинні відійти на п'ять метрів до своєї залікової зони, після чого гравці атаквальної команди вводять м'яч у гру. Це дає змогу гравцям атаквальної команди розвинути атаку на більш високій швидкості, що своєю чергою дозволило підвищити інтенсивність атаквальних дій. Окрім цього, збільшився час на реалізацію переваги, що також призводить до підвищення інтенсивності гри, а це теж вимагає вищого рівня як спеціальної фізичної, так і техніко-тактичної підготовленості. Питання управління тренувальним процесом можна успішно вирішити лише при детальному вивченні специфіки змагальної діяльності. Тому оптимізація тренувального процесу неможлива без глибокого аналізу змагальної діяльності кваліфікованих регбістів. Отже, вивчення структури та змісту змагальної діяльності кваліфікованих гравців регбі-7 на сьогодні є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової та методичної літератури з теорії та методики підготовки спортсменів в ігрових видах спорту свідчить про наявність великої кількості теоретичного та науково-дослідного матеріалу з проблеми визначення структури та змісту змагальної діяльності спортсменів, оптимізації її складових тощо. За-

гальні теоретичні підходи до проблеми оптимізації системи управління в змагальній та навчально-тренувальній діяльності кваліфікованих спортсменів на прикладі різних видів спорту викладено в роботах М. М. Булатової, М. М. Линця, Л. П. Матвеева, В. М. Платонова, К. П. Сахновського, Ю. М. Шкретбія та ін. На сучасному етапі розвитку науки і практики спортивного тренування фахівці розглядали також деякі аспекти розвитку сучасного регбі, зокрема А. А. Мартиросян (2005) зосередив свою увагу на проблемах планування швидко-силової підготовки висококваліфікованих спортсменів у регбіліг; А. С. Пилев (2007) вивчав проблему організації процесу підготовки юних регбістів в умовах загальноосвітньої школи; О. М. Данілова (2009) розглядала проблеми формування регбійної команди на основі модельних характеристик ігрового амплуа; В. В. Пасько (2013) визначав оптимальні моделі тактичної підготовки в регбіліг.

Проте у доступній літературі не виявлено джерел, у яких розкриваються проблеми оптимізації структури та змісту змагальної діяльності кваліфікованих гравців у регбі-7, що і визначило мету нашого дослідження.

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами та практичними завданнями. Роботу виконано згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. теми 2.7. «Удосконалення системи фізичної підготовки спортсменів з урахуванням індивідуальних та технічних профілів їх підготовленості» (номер державної реєстрації 0111U006472).

Мета роботи – проаналізувати показники компонентів змагальної діяльності гравців команд суперліги чемпіонату України з регбі-7 сезону 2014–2015 рр.

Методи та організація дослідження: теоретичний аналіз науково-методичної літератури; педагогічне спостереження, яке містить: аналіз документальних матеріалів; реєстрацію і статистичний облік компонентів змагальної діяльності гравців у регбі-7; методи математичної статистики.

Реєстрацію і статистичний облік компонентів змагальної діяльності проведено упродовж ігрового сезону 2014–2015 рр гравців команд суперліги чемпіонату України з регбі-7, а саме: «Олімп» (м. Харків) підсумковий результат сезону – перше місце; «Кредо-63» (м. Одеса) – друге місце; «Оболонь-Університет» (м. Хмельницький) – третє місце; «КПІ» (м. Київ) – четверте місце; «Легіон-ХІІІ-ШВСМ» (м. Харків) – п'яте місце; «Сокіл» (м. Львів) – шосте місце; «Рівне-ДЮСШ № 4» (м. Рівне) – сьоме місце; «Роланд» (м. Івано-Франківськ) – восьме місце, загальна кількість спортсменів – 96 (4 – МСУМК; 41 – МСУ; 46 – КМС; Ір. – 5). Педагогічне спостереження здійснено за допомогою відеозаписів та аналізу протоколів ігор цих команд у чемпіонаті України. Організація національного чемпіонату України проходить трьома турами, де кожна з восьми команд проводить по п'ять ігор у кожному з них.

Отримані результати. Участь у змаганнях сприяє мобілізації функціонального потенціалу спортсмена, стимуляції його адаптаційних реакцій, вихованню психічної стійкості до екстремальних умов змагальної діяльності, опрацюванню ефективних техніко-тактичних рішень.

Зміст змагальної діяльності у регбі-7 становлять такі компоненти: підсумковий результат, кількість здобутих очок за гру, кількість пропущених очок за гру, кількість захоплень, кількість вдалих захоплень, кількість невдалих захоплень, кількість передач, кількість помилок при ловінні, кількість помилок при передачах, кількість сутичок, кількість виграних сутичок, кількість коридорів, кількість виграних коридорів, кількість штрафних та вільних ударів, кількість «раків», «молів», кількість виграних «раків», «молів», «чистий» ігровий час, час володіння м'ячем (табл. 1) [3, 5,9].

Аналіз показників компонентів змагальної діяльності гравців команд суперліги чемпіонату України, що спеціалізуються регбі-7, переконливо свідчить, що чим вища кваліфікація команди (у турнірній таблиці), тим вища реалізація у гравців цих команд у середньому за гру і менше помилок у захисті.

Таблиця 1
Загальнокомандні показники компонентів змагальної діяльності гравців у регбі-7 команд суперліги чемпіонату України

№	Команда	Компоненти змагальної діяльності																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	х	36,4	2,5	26,1	23,3	2,8	37,2	2,1	1,9	3,9	3,7	2,7	2,2	23,7	19,8	423	244	
	м ±	2,5	0,4	1,9	1,7	0,4	2,7	0,2	0,1	0,4	0,3	0,2	0,2	1,6	0,8	9,3	6,4	
2	х	28,1	4,5	27,7	23,8	3,9	33,8	1,9	2,0	4,3	4,0	2,2	1,9	25,2	20,1	429	251	
	м ±	2,1	0,2	1,5	1,3	0,2	2,3	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	1,2	0,7	9,6	6,8	
3	х	14,8	19,1	24,9	19,3	5,6	26,6	2,9	2,3	4,2	3,3	2,9	2,2	25,4	17,9	428	239	
	м ±	0,6	1,0	1,1	0,8	0,4	0,7	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,9	0,5	10,7	6,3	
4	х	12,9	21	22,6	15,9	6,7	27,4	4,1	3,7	3,3	2,9	3,4	2,4	22,2	14,7	419	204	
	м ±	0,5	1,1	1,0	0,6	0,3	0,9	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,7	0,8	9,9	5,6	
5	х	16,1	20,9	25,3	15,8	9,5	25,1	5,0	4,6	3,8	2,9	2,5	1,9	19,9	12,9	431	225	
	м ±	0,7	1,4	1,4	0,8	0,6	1,7	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	1,1	0,8	10,3	6,1	
6	х	14,8	21,1	22,9	14,8	8,1	24,9	5,3	4,3	4,3	2,9	2,5	1,5	22,8	14,2	423	210	
	м ±	0,5	0,9	0,9	0,6	0,3	1,9	0,5	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	1,3	0,4	11,9	6,3	
7	х	13,0	28,1	23,6	13,9	9,7	23,4	5,0	5,1	4,8	3,1	2,3	1,8	20,8	12,8	424	205	
	м ±	0,2	1,2	1,2	0,7	0,3	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	1,0	0,7	9,8	5,5	
8	х	13,4	22,6	21,3	11,8	9,5	18,9	5,0	5,0	3,6	2,2	2,7	1,5	17,4	10,5	421	197	
	м ±	0,5	0,6	0,6	0,3	0,3	0,6	0,2	0,3	0,4	0,1	0,1	0,1	0,5	0,7	10,1	5,8	

Примітка: (у таблиці подано середні дані з п'ятинадцяти ігор чемпіонату України, проведених кожною командою) 1) кількість здобутих очок; 2) кількість пропущених очок; 3) кількість захоплень; 4) кількість вдалих захоплень; 5) кількість невдалих захоплень; 6) кількість передач; 7) кількість помилок при передачах; 8) кількість помилок при ловінні; 9) кількість своїх сутичок; 10) кількість виграних сутичок; 11) кількість своїх коридорів; 12) кількість виграних коридорів; 13) кількість своїх «раків» і «молів»; 14) кількість виграних «раків» і «молів»; 15) чистий ігровий час; 16) володіння м'ячем командою; 17) підсумковий результат.

Так, у лідерів чемпіонату, гравців команди «Олімп», середні значення кількості здобутих очок за гру становлять 36,4. Середні показники кількості пропущених очок за гру відповідно – 2,53. У гравців команд, які посіли третє, четверте, п'яте та шосте місця, майже однакові показники пропущених очок – 19,1; 21; 20,9; 21,1 відповідно, але кількість здобутих очок дещо менша за кількість пропущених. У команди «Роланд», що посідала восьму сходинку чемпіонату показники здобутих очок за гру утричі нижчі за лідерів, що становить – 13,0 очка, а кількість пропущених очок майже у дев'ять разів більша – 22,6 очка відповідно. Це свідчить про суттєвий резерв у підвищенні класу команд, що знаходяться в нижній частині турнірної таблиці.

Загалом це свідчить про недостатній рівень володіння гравцями менш кваліфікованих команд арсеналом необхідних техніко-тактичних дій для успішного ведення ігрової діяльності. Аналізуючи наступні компоненти змагальної діяльності, можна зробити висновок, що команда, яка посіла вище місце в турнірній таблиці, має кращі значення показників.

Лідер чемпіонату виконує 89,3%, вдалих захоплень, у той час як в аутсайдера, цей показник становить лише 55,4%. Також кількість помилок при ловінні у лідера становить лише 5,3% (при передачі – 5,6%), а у команди «Сокіл», яка посіла шосте місце, цей показник дорівнює 17,3% та 21,3% відповідно. Порівняльний аналіз результатів свідчить, що у лідера показники кількості захоплень та передач у декілька разів вищі, ніж у команд, які розташовані в нижній частині турнірної таблиці. Це вказує на те, що ці показники є досить інформативними та можуть використовуватися для подальшого аналізу змагальної діяльності.

Команда з другим підсумковим результатом має показник 94,6% виграних своїх сутичок, а у сьомої команди лише – 65,4%. Команда, яка посіла перше місце, відіграє 81,7% своїх коридорів, у шостої команди показник значно нижчий і становить 59,2%.

Загальний час гри, майже однаковий у всіх команд, варіюється в межах 5%. Співвідношення володіння м'ячем до чистого ігрового часу у лідера складає 57,7%, а у восьмої команди лише 46,7%.

Аналіз компонентів змагальної діяльності дозволив виявити резерви у системі техніко-тактичної підготовки регбістів команд чемпіонату України, що знаходяться на нижніх сходинках турнірної таблиці. Теоретико-методичні основи системи управління навчально-тренувальною та змагальною діяльністю вказують на тісні взаємозв'язки між усіма сторонами комплексної підготовки спортсменів до змагальної діяльності. Так, більшість проаналізованих показників компонентів змагальної діяльності кваліфікованих регбістів можуть успішно реалізовуватися лише на основі достатнього рівня фізичної та техніко-тактичної підготовки команди загалом та кожного гравця зокрема.

Висновки. Застосована методика вивчення структури і змісту змагальної діяльності належно відображає рівень майстерності кваліфікованих регбістів у регбі-7. За більшістю компонентів змагальної діяльності гравці команди лідера національного чемпіонату переважали своїх суперників. Суттєвим резервом у підвищенні класу команд є робота над створенням передумов до підвищення реалізаційної ефективності компонентів змагальної діяльності. Якість виконання техніко-тактичних дій у регбі-7 (кількість вдалих та невдалих захоплень, помилок при передачах, кількість виграних сутичок, коридорів, «рак» і «мол») залежить від володіння гравцями необхідним набором рухових дій та здатності реалізувати їх упродовж гри.

Перспективи подальших пошуків у цьому напрямку. Подальше вдосконалення системи підготовки гравців у регбі-7 можливе шляхом вивчення взаємозв'язків між компонентами змагальної діяльності й показників фізичної підготовленості за ігровими амплуа та адекватної корекції їх тренувального процесу.

Список літератури

1. *Базильчук О. В.* Система диференційованої фізичної підготовки кваліфікованих гандболісток : метод. рек. для тренерів з гандболу / О. В. Базильчук, М. М. Линець. – Хмельницький : ХДУ, 2004. – 59 с.
2. *Булатова М. М.* Теоретико-методические основы реализации функциональных резервов спортсменов в тренировочной и соревновательной деятельности : дис. д-ра пед. наук: [спец] 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры» / М. М. Булатова. – Киев, 1996. – 356 с.
3. *Мартиросян А. А.* Досвід розробки і практичного застосування методики комплексної оцінки фізичної підготовленості кваліфікованих регбістів / А. А. Мартиросян // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2004. – Вип. 8, т. 1. – С. 262–265.
4. *Матвеев Л. П.* Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов / Л. П. Матвеев. – Киев : Олимпийская литература, 2002. – 319 с.
5. *Пасько В. В.* Модельні характеристики як основа управління учбово-тренувальним процесом спортсменів-регбістів 16–18 років / В. В. Пасько, О. Б. Подоляка, А. А. Мартиросян // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2013. – № 4. – С. 47–55.
6. *Платонов В. Н.* Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение / В. Н. Платонов – Київ : Олимпийская литература, 2013. – 624 с.
7. *Сахновский К. П.* Теоретико-методические основы системы многолетней спортивной подготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: [спец] 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры» / К. П. Сахновский. – Киев, 1997. – 48 с.
8. *Шкрєбтій Ю. М.* Управління тренувальними і змагальними навантаженнями спортсменів високого класу в умовах інтенсифікації процесу підготовки : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та спорту: [спец] 24.00.01 «Олімпійський та професійний спорт» / Ю. М. Шкрєбтій. – Київ, 2006. – 40 с.
9. *Hale V.* Rugby tough. / V. Hale, D. Collins – London : Human kinetics., 2002. – 249 p.

ПОКАЗАТЕЛИ КОМПОНЕНТОВ СОРЕВНОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ ИГРОКОВ В РЕГБИ-7

Олег КВАСНИЦА

Хмельницький національний університет, г. Хмельницький, Україна, e-mail: oleg.kvasnitsa@yandex.ua

Аннотация. Проанализировано показатели соревновательной деятельности квалифицированных игроков команд суперлиги чемпионата Украины по регби-7. Выявлены взаимосвязи между показателями соревновательной деятельности и разницей в уровне подготовки между командами чемпионата. Установлено, что большинство количественно-качественных показателей обусловлены уровнем технико-тактической подготовки игроков и команды в целом. Результаты анализа подтверждают общую тенденцию к интенсификации соревновательной деятельности в регби.

Ключевые слова: соревновательная деятельность, компоненты соревновательной деятельности, квалифицированные игроки в регби-7.

INDICATORS OF COMPETITIVE ACTIVITY COMPONENTS OF QUALIFIED RUGBY-7 PLAYERS

Oleg KVASNITSA

Khmelnytsky National University, Khmelnytsky, Ukraine, e-mail: oleg.kvasnitsa@yandex.ua

Abstract. The author has analyzed the performance of competitive activity of skilled players of the teams Super League Ukrainian Rugby-7. The relationships between indicators of competitive activity are revealed and the difference in the level of training between the teams of the championship are identified. It was found that the majority of quantitative and qualitative indicators are due to the level of technical and tactical training of players and the team as a whole. The analysis results confirm the general trend towards intensification of competitive activity in rugby.

Keywords: competitive activity, the components of competitive activities, qualified players in the rugby-7